GEMEENTE Lansingerland

ondernemend bleiswijk

Bibliotheek OOSTLAND

OUDHEIDKUNDIGE VERENIGING EN MUSEUM BLEISWIJK

EEN HISTORISCHE WANDELING DOOR HET DORP BLEISWIJK

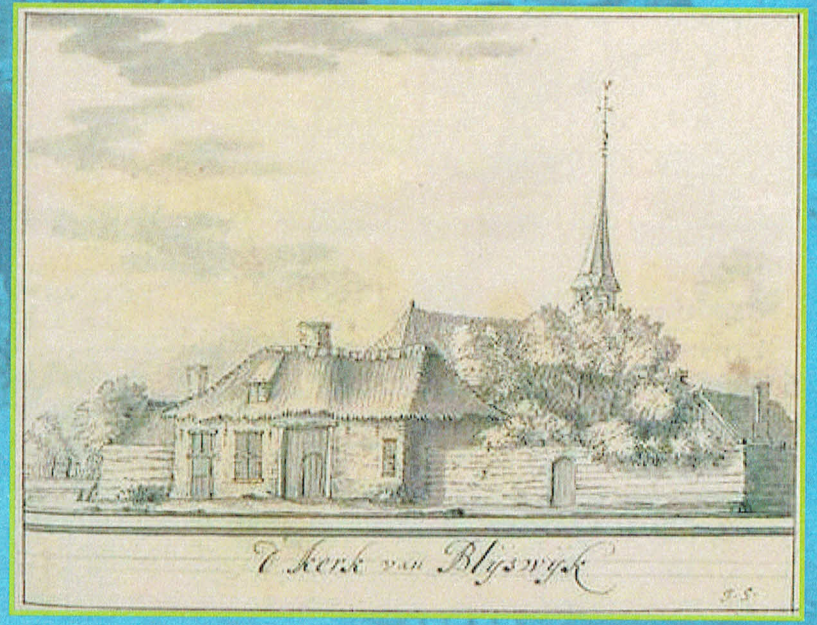

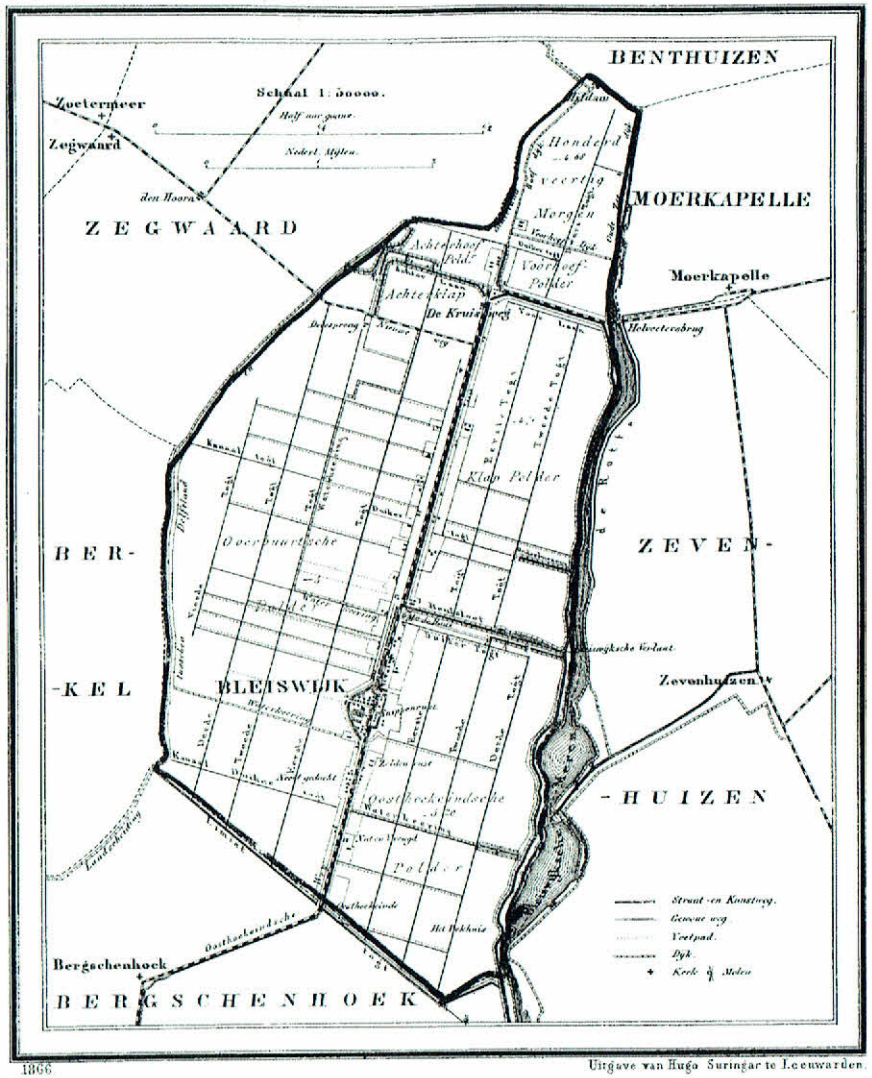

Voorpag. Hoek Dorpsstraat Kerkstraat (Afb. collectie Schoemaker)

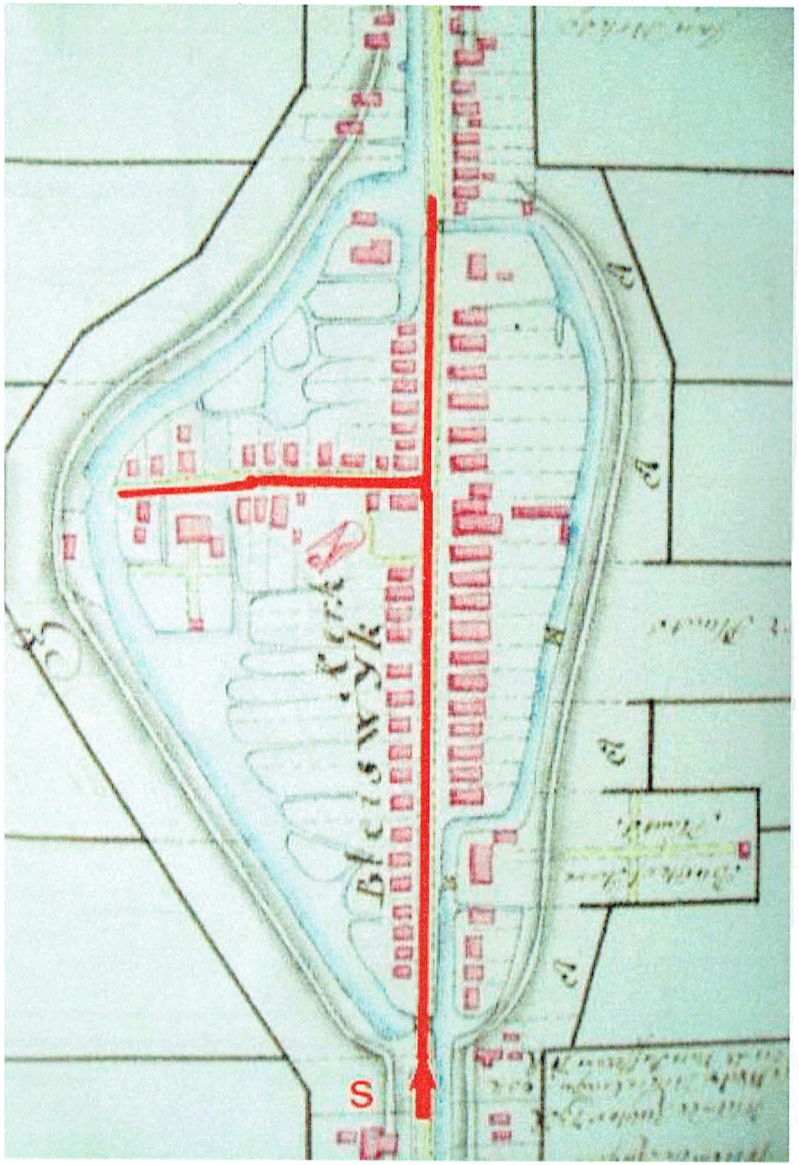

Wandelroute

Korte geschiedenis van Bleiswijk

Het dorp Bleiswijk is rond het jaar 1100 ontstaan als een nederzetting in een uitgebreid veenmoeras.
De ontginning is gestart op initiatief van de abdijen van Egmond en Utrecht en met toestemming van de graaf van Holland.
Al in 1250 wordt melding gemaakt van een kerk te Bleiswijk.
Bleiswijk wordt in leen gegeven aan heer Bokel en verkrijgt de status van Hoge Heerlijkheid, dat wil zeggen dat de Ambachtsheer en zijn plaatsvervanger de Schout o.a. het recht hebben het halsrecht (doodstraf) te voltrekken. De inwoners leiden het bestaan van kleine boeren met voornamelijk veeteelt omdat de teelt van gewassen moeilijk is op de natte veenbodem.
Onder invloed van de afwatering zakt de veenbodem zodat bemaling noodzakelijk wordt.
Als na 1300 de steden zoals Delft, Rotterdam en Leiden gaan groeien, ontstaat een grote vraag naar brandstof en wordt de turfwinning ter hand genomen. Na een periode van zekere voorspoed door deze turfwinning komt de omslag. Door het afgraven ontstaan enorme plassen en is het gedaan met de landbouw. Wat rest is slechts wat visserij en grote armoede. Bleiswijk ligt nu te midden van een grote waterplas.
Wanneer in de 18e eeuw Rotterdam bedreigd wordt door dit water wordt de droogmaking ter hand genomen en aan het eind van de 18e eeuw klaren 28 watermolens het karwei om de 'Droogmakerijen van Bleiswijk en een gedeelte van Hillegersberg' daadwerkelijk droog te maken. Na een moeilijke periode worden boerderijen gebouwd en komt de landbouw tot bloei. Begin 20e eeuw doet de tuinbouw zijn intrede resulterend in de huidige hoogwaardige tuinbouw-bedrijvigheid.
Om een indruk te geven van de groei: in 1950 had Bleiswijk, inclusief Kruisweg en buitengebieden, ca. 2700 inwoners.
Ten tijde van de fusie tot Lansingerland ruim 10.000.

1. We beginnen deze wandeling op de hoek van de Hoekeindseweg en de Van Waningstraat. Op de plaats van de huidige parkeerplaats bevond zich een verbreding van de boezemvaart, een zogeheten zwaaiplaats voor vrachtschepen. De vaart vormde hier een driesprong en liep, rechtdoor de Dorpsstraat in, linksaf om de dorpskern heen en vormde rechtsaf om de pastorie heen een doodlopende tak. De Van Waningstraat is genoemd naar de eerste burgemeesters van Bleiswijk, vader en zoon Van Waning, telgen uit een oud Rotterdams geslacht. In het begin van zijn bestaan heette de straat overigens het Van Lintlaantje naar Lambertus van Lint, de eerste die een van de twee huizen aan het eind van de straat bewoonde.

2. We gaan 'over de brug' en komen in de Dorpsstraat. Begin jaren '60 van de vorige eeuw werden de zwaaiplaats en het gedeelte van de boezemvaart in de Dorpsstraat gedempt en vervangen door een betonnen duiker. De brug verdween en het verkeer kon beter doorstromen. Op de plaats van de gedempte zwaaiplaats kwam een parkeerplaats.

   Links zien we het eetcafé. Dit grote pand heeft een lange geschiedenis. Rond 1800 was hier de kuiper Pieter Boon gevestigd, later opgevolgd door zijn schoonzoon Gerrit van der Neut. In het voorste deel kwam later een kruidenierswinkel die diverse eigenaars kende. Het achterste deel was woonhuis waar o.a. de dorpsveldwachter Langendam heeft gewoond. Waar nu het terras is was een prachtige moestuin.

3. Op de plaats van het huidige advocatenkantoor stond de wagenmakerij met daarachter een houtloods. De bevoorrading geschiedde met schepen die via de boezemvaart aan de achterzijde konden afmeren. Vanaf 1781 oefenden hier drie generaties Van Mazijk het vak van wagenmaker uit. Tot 1900 was Bastiaan van Leeuwen hier werkzaam. De laatste die hier dit beroep, gedurende een halve eeuw, uitoefende was Han Stolker die in 1914 uit Purmerend kwam. Hij woonde naast de werkplaats in het achterste gedeelte. In het voorste deel had Hannes de Kale een winkeltje van waaruit hij met een mand aan de arm de boer op ging.

Han Stolker voor zijn werkplaats

4. Aan de overzijde zien we de Hervormde pastorie. Dit fraaie herenhuis werd in 1925 gebouwd als vervanging voor de verouderde, en aan de N.V. Bleiswijk verkochte, pastorie in de Kerkstraat. Voor de bouw van de pastorie maakte dit gedeelte van de Dorpsstraat deel uit van de parkachtige tuin behorende bij de burgemeestersvilla.

5. Het volgende pand aan de linkerkant is het voormalige woonhuis met praktijk van de huisarts J. Tol. Hij liet het huis in 1947 bouwen onder architectuur van zijn broer op de plaats van het gesloopte graanpakhuis van graanhandelaar Pieter Sander. Na het vertrek van zijn opvolger is het nu ingericht als kinderdagverblijf. De in de gevel aangebrachte gebeeldhouwde ornamenten, verbeeldend de zorg die de arts verleende, sluiten prima aan bij deze nieuwe bestemming.

6. Verdergaand zien we aan de linkerzijde een bankgebouw. Dit was het woonhuis van graanhandelaar Sanders, opgevolgd door Pieter van Driel en daarna diens zoon Arie. Het was een voornaam pand met een erker en omgeven door een fraaie tuin. Na diverse meer of minder geslaagde verbouwingen is het thans vrijwel onherkenbaar geworden.

Links het huis van graanhandelaar van Driel

7. Weer verder zien we aan dezelfde linkerzijde een mooi pand waarin invloeden van Dudok merkbaar zijn. Het dateert uit 1930 en werd gebouwd in opdracht van Wout Huisman die er de Bleiswijkse Middenstandsbank in vestigde. Voor die tijd stond hier een oude dorpsboerderij met enkele arbeidershuisjes. Na het beëindigen van de bank werd er aan het gebouw een achterzaal gebouwd en deed het dienst als wijkgebouw van het Groene Kruis. Menig Bleiswijker heeft hier haar of zijn eerste inentingen ontvangen.

8. Aan de overzijde stond een statige villa gebouwd in 1893, in opdracht van Burgemeester van Griethuijsen. De villa was omgeven door een bijzonder

fraaie parkachtige tuin. Latere bewoners waren de burgemeesters Modderman, Storm van 's Gravesande, Sieling en Baan. In 1951 kocht de gemeente het pand en kreeg het, na een verbouwing, de functie van gemeentehuis. Op de benedenverdieping kwam de secretarie, en op de bovenverdieping woonde burgemeester Bakker. Onder het pand bevond zich voor de watervoorziening een betegelde waterkelder. In 1983 werd het pand gesloopt ten bate van de bouw van een nieuw gemeentehuis.

9. We gaan verder en zien links de voormalige 18e eeuwse dorpsboerderij waarin o.a. Jacob van den Bent zijn handel in boerengerief dreef. Later heeft Jan Spruit hier zijn elektrowinkel gevestigd. Als er in de winter ijs lag verzorgde hij de verlichting op de boezemvaart achter het dorp zodat de hele gemeenschap hier 's avonds kon schaatsen. Na diverse andere gebruikers en verbouwingen is er thans een kapsalon gevestigd.

10. Aan de rechterzijde van de Dorpstraat, waar nu op nummer 5 het museum is gevestigd, stond de monumentale buitenplaats "Snippenrust". Deze buitenplaats wordt al in 1797 genoemd, de achterbouw dateerde van later datum. Het huis is waarschijnlijk gebouwd in opdracht van de heer Christiaen Engeling, afgaande op een openbare verkoping in opdracht van de executeurs van wijlen bovengenoemde heer in 1799. De architect / kunstschilder J. Verheul zegt over het pand o.a. het volgende "*.... de voorgevel, die in donkerrode baksteen is opgetrokken, is in vijf traveeën ingedeeld waarvan de vensteropeningen door rechte strekken zijn afgesloten. De omlijsting van de hoofdingang is in hout uitgevoerd, terwijl het bovenlicht boven de deur eigenaardig is ingedeeld in kleine vakken.*" De schout en burgemeester Jacob

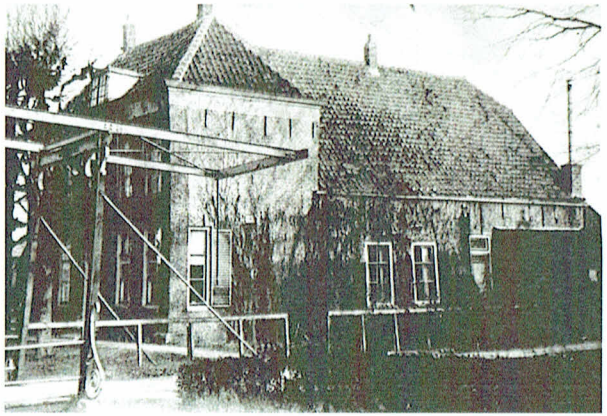

van Waning woonde hier sinds 1804. Rond 1826 verkocht hij het pand aan Thijmen Abraham Elsevier. In 1836 ging van Wanings zoon Jacob Isaac hier weer wonen. Naast het huis stond een koetshuis, een stal en een boomgaard. Achter het huis lag een grote vijver. Uiteindelijk werd het huis verdeeld in twee woningen waarna het midden jaren '60 werd gesloopt ten behoeve van de bouw van een nieuwe Boerenleenbank. Het enige resterende zijn de lei-linden voor het huidige pand. Deze monumentale bomen zijn inmiddels ca. 200 jaar oud.

11. Links zien we nu een netjes gerestaureerd pand dat ooit werd bewoond door Cees Hoek, een melkboer die met een hondenkar zijn wijk rondging. Later vestigde timmerman De Wilt hier zijn bedrijf. Na zijn vertrek kwam Jan Hoek hier hetzelfde bedrijf uitoefenen. De huidige bewoner heeft na de restauratie en andere indeling (de voordeur zat oorspronkelijk tussen de ramen in de voorgevel) zijn huis een naam gegeven: 'Snippenzicht', naar het buitenhuis Snippenrust, de Boerenleenbank en het bankbiljet 'de Snip' verwijzend.

12. Naast Snippenrust was de smederij en winkel in ijzerwaren van de smid Brewe. Later trouwde Henk Biemond met zijn dochter en nam de zaak over. Ook dit alles werd gesloopt voor de bouw van de bank.

De smid Henk Biemond (links) met naast hem zijn werknemers Rien Molenaar (midden) en Gons Voorn na het restaureren van het kruis van een kerktoren.

13. Het nu volgende pand aan onze linkerhand is weer bijzonder. Het is het doktershuis, gebouwd in de tweede helft van de 19e eeuw. Een reeks van huisartsen heeft hier gewoond en gewerkt. De eerste was Jan Mensma van Willis in 1837, de laatste dokter Karreman, die er van 1927 tot 1971 woonde. De voorganger van dr. Karreman, dr. Hoogeboom, was beschermheer van de Bleiswijkse fanfare en liet een naastgelegen huisje afbreken zodat een doorgang ontstond naar de riante tuin. Hierdoor kon de fanfare de tuin betreden om privé concerten te verzorgen. Tevens liet hij voor zijn vrouw, die een zwakke gezondheid had, een tochtvrije tuinkamer aanbouwen. Ook werd het zadeldak vervangen door de huidige kapconstructie. Het huis is in 2011 met zorg geheel gerestaureerd.

14. Nadat we bloemisterij zijn gepasseerd, een 18e eeuws woonhuis met werkplaats waar schilder Verhoeff woonde en werkte, komen we aan twee huizen met daartussen een poort. Deze poort leidt naar de C.B.S. "De Poort", de vroegere "School met den Bijbel". De beide huizen hebben aan de achterzijde elk een ingemetseld bouwjaar, 1914 en 1918. Men kan dus stellen dat generaties Bleiswijkse schoolkinderen de school hebben bezocht via de Eerste Wereldoorlog. Het rechtse huis was overigens altijd de woning van het hoofd der school.

15. We komen nu op de plek waar ooit het Bleiswijkse raadhuis stond. Het werd gebouwd in 1803 op de fundamenten van een eerder raadhuis, onder het bestuur van Jacob van Waning. Het huis bezat een statige voorgevel, met op de bovenverdieping vier hoge ramen en daartussen een dubbele houten toegangsdeur. Deze deur was bereikbaar via een stenen bordes met dubbele trap. Onder de trap was de toegang tot het cachot. Oorspronkelijk was hier ook de waag gevestigd, voornamelijk in gebruik om varkens te wegen. Nadat de

donkere kerkers waren vervangen door iets modernere arrestantenverblijven verviel de waag. Links van de bordestrap waren gaten in de muur waar, met behulp van houten balken, een schavot kon worden gebouwd waarop onder meer lijfstraffen werden voltrokken. Nadat de secretarie in 1951 verhuisde naar de burgemeestersvilla deed het nog dienst als politiebureau. Ook gaf het gedurende enige tijd onderdak aan de pas opgerichte Lagere Tuinbouwschool. In 1953 werd het bordes verwijderd om plaats te maken voor het toenemende verkeer en vervangen door een houten trap (die overigens ooit in de nieuwjaarsnacht door de dorpsjeugd werd verwijderd en in het Veengat gegooid). Eind jaren '60 werd het pand zo bouwvallig dat het werd gesloopt.

16. Direct naast het raadhuis stond de bakkerij met woonhuis en winkel van Reinier Kok. Zijn vader Jan kocht de bakkerij in zeer verlopen toestand van bakker Van den Akker. In 1902 werd een nieuw winkelpand gebouwd. In totaal hebben vier bakkers Reinier Kok hier gewerkt. Op 21 maart 1992 werd het bijna honderdjarige bedrijf beëindigd waarna het pand werd afgebroken en vervangen door een rijtje winkels.

17. Rechts zien we nu het Kranenburgplein. Op de hoek van de Plaats en de Dorpsstraat stond een statig 18e eeuws pand met een rijke historie. Het meest prominente huis van het dorp, Zeerust. Van 1792-1805 werd dit huis bewoond door Jurriaan Willem Grevelink, equipage-meester bij de VOC in Rotterdam. Na zijn overlijden in 1805 werd zijn vrouw Anna Jacoba Bisschop eigenares. In het jaar 1822 woonde hier Francis Tofield, leerlooier van beroep. Tofield was van Engelse afkomst. Naast het woonhuis stond hier ook een tuinhuis, bezat het zgn. *"broeijbakken"* en verdere *"tuincieraden"* die tot deze buitenplaats behoorde. Toen Tofield na veel trammelant in 1839 uit het dorp vertrok kocht Johannes Uitdenbogerd dit pand. Uitdenbogerd was de eerste bewoner van boerderij Grijpestijn. Later had Verbakel hier zijn

manifacturenhandel. In 1935 werd de statige gevel grondig verbouwd en in 1953 verdween de stenen stoep met palen waartussen kettingen hingen. Uiteindelijk werd het monumentale pand in 1998 gesloopt. Tijdens de sloop kwamen op de bovenverdieping nog restanten uit het maritieme verleden van de eerste eigenaar tevoorschijn, een aantal fraaie wandschilderingen met diverse voorstellingen waaronder een tropische kust.

"Zeerust" met Remonstrantse pastorie

18. Naast Zeerust stond de Remonstrantse pastorie met daarachter de Remonstrantse kerk. Deze kerk werd in 1926 gesloopt en vervangen door de, inmiddels ook reeds gesloopte, Gereformeerde kerk. De pastorie werd later gebruikt als meubeltoonzaal door Verbakel. Restanten van de Remonstrantse (schuur)kerk zijn nog op diverse plaatsen in Nederland in gebruik. Preekstoel en koorhek bevinden zich in de kerk van Den Hoorn op Texel, het orgel in Nieuwkoop.

19. Tegenover Zeerust stond, omgeven door een fraaie tuin, een zogenaamd renteniershuis. De voorgevel had vier ramen en in het midden een deur met een bovenlicht voorzien van een gietijzeren 'levensboom'. De deurposten waren voorzien van houtsnijwerk. De laatste bewoners waren Folkert de Vries en zijn vrouw Petronella Haaitsma. Het huisje is in de jaren '60 gesloopt.

20. Het nu volgende huis is dat waar de enkele opeenvolgende generaties Van der Lecq woonden en hun aannemersbedrijf uitoefenden. De voorgevel is in vrijwel originele staat bewaard gebleven.

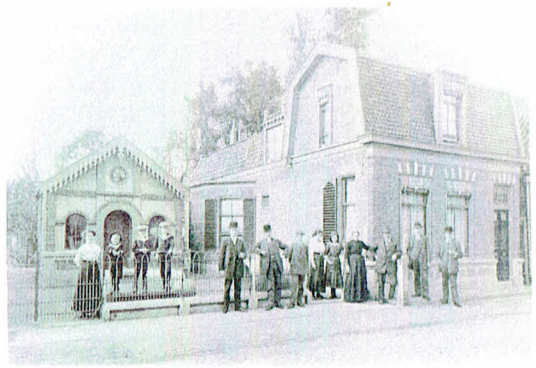

21. Tussen de twee nu volgende moderne panden bevindt zich een eeuwenoud straatje, de Kleine Kerkstraat. Via dit straatje bereikt men de achterzijde van de dorpskerk. Vanuit dit straatje heeft men een goed uitzicht op het kleine torentje met het Angelusklokje dat bij trouwerijen wordt geluid. Dit klokje uit ca. 1330 draagt de Latijnse tekst "*Hoor, zie en zwijg als men in vrede wil leven*"! De toegang tot het straatje kan worden afgesloten met een monumentaal smeedijzeren hek daterend uit de tweede helft van de 19e eeuw waarvan de twee stijlen bekroond zijn met gestileerde pijnappels.

22. Ongeveer recht tegenover het kerkhek heeft ooit een herberg gestaan, "Het wapen van Rome". De herberg kreeg zijn naam door een uiterst curieuze weddenschap. Een inwoner van Bleiswijk, Abraham Michielsz. van der Stain kreeg in 1614 een verschil van mening met de kastelein over een bepaalde oude zuil of kolom in Rome. Beiden hadden ooit een bezoek gebracht aan Rome en de zuil gezien doch verschilden van mening over de vorm. Abraham was zo zeker van zijn zaak dat hij en zijn vrouw, Gijsbertje Reijniers de Wesch, zonodig te voet naar Rome wilden gaan om zekerheid te verschaffen. De kastelein was minstens zo zeker van zijn zaak en wilde er zijn huis en herberg onder verwedden. Het liep zo hoog op dat hiervan een door beide ondertekende akte werd opgesteld. Er diende dan wel een getekende pauselijke verklaring te worden overgelegd. Abraham en Gijsbertje vertrokken en verschenen op 4 september 1614 voor Paus Paulus de vijfde die hen een verklaring met een tekening toekende. In 1615 keerde het echtpaar met de verklaring terug in Bleiswijk en eiste de herberg op. De kastelein beklaagde zich uiteraard om zijn lichtzinnig aangegane weddenschap maar na korte tijd restte hem weinig anders dan zijn huis te verlaten en alles over te dragen aan Van der Stain. Deze liet als herinnering een steen met het wapen van Rome en een afbeelding van de kolom in de gevel inmetselen en gaf zijn herberg de bovengenoemde naam. De notariële akte van de overdracht ligt in het Gemeente Archief Rotterdam. De herberg, tevens rechthuis van Bleiswijk, was nog in 1815 in bedrijf maar verloor vermoedelijk rond 1830 deze functie. In de laatste jaren werd het pand nog eigendom van Jacob van Waning. In 1839 begon Roelof Kraaijestein er een grutterij. Tenslotte werd het pand gesloopt.

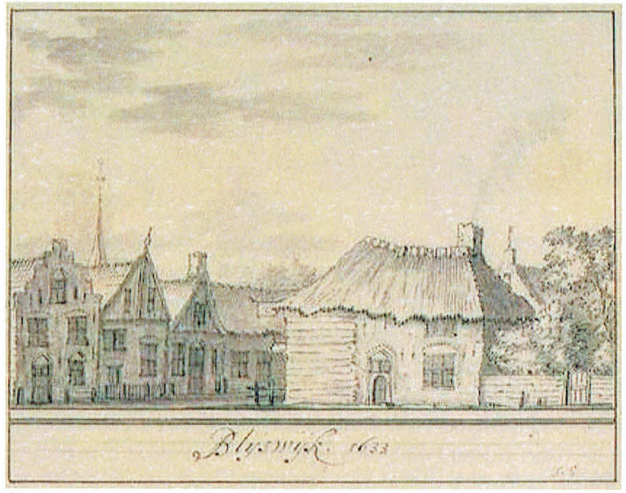

De Dorpsstraat met herberg (afb. collectie Schoemaker)

23. We komen nu aan het herdenkingspleintje. Hier stond de herberg "Het wapen van Bleiswijk". Een statig 19^{e} eeuws pand met hoge ramen voorzien van bovenlichten en een stenen stoep omzoomd met smeedijzeren hekwerk tussen stenen palen. Gedurende enkele jaren is het ook nog in gebruik geweest als woonhuis van de schout Jacob van Waning. De laatste kastelein was Willem van der Schee. Na zijn vertrek werd de benedenverdieping weer gebruikt als woonhuis. Op de bovenverdieping had na de oorlog de eerste Bleiswijkse schooltandarts zijn praktijk. Menig Bleiswijks schoolkind heeft hier een levenslange angst voor de tandarts opgelopen.

24. We draaien ons om en zien aan de overzijde twee oude pandjes die ingrijpend zijn verbouwd. In het eerste had Gerrit Koenekoop zijn kleermakerij (rechts van de ingang) en herenkapperswinkel waar men zich op zaterdag liet scheren en de plaatselijke nieuwtjes besprak. De gevel is bekleed met tegels voorzien van een reliëf, die oorspronkelijk een zeegroene kleur hadden.

De ramen van de dakkapellen hebben een bewerkte omlijsting. In de oorlogsjaren verleende Koenekoop hier onderdak aan de joodse familie Querido uit Amsterdam.
Het tweede, laat 19e eeuwse, pand is de voormalige schoenmakerij van Huisman. Het heeft een tuitgevel en was symmetrisch ingedeeld met ramen en deur voorzien van een boogmotief. Deze bogen zijn nog zichtbaar. Achter het rechtervenster kon men de schoenmaker dagelijks aan het werk zien en eventueel even binnenlopen voor een praatje. Beide panden zijn helaas voorzien van een moderne glaspui waardoor de authenticiteit sterk is aangetast.

Kijkt u eens rond en bedenk wat de ironisch lachende figuur met de grote oren hier wellicht allemaal heeft gezien en gehoord.

25. We slaan linksaf een van de oudste straten van Bleiswijk, de Kerkstraat, in passeren de oude kosterswoning en komen bij het grootste rijksmonument van Bleiswijk, de dorpskerk. Al in 1250 werd al melding gemaakt van een kerkgebouw op deze plaats, oorspronkelijk een achtkantige kapel. In later jaren werd de kerk vergroot en verfraaid. Doordat er op veengrond was gebouwd ging het geheel verzakken en diende te worden hersteld dan wel herbouwd (1443). In 1625 volgde opnieuw een uitbreiding en werd tevens de dakconstructie, een tongewelf, enkele meters omhoog gebracht. Eind jaren '60 verkeerde de kerk in zeer slechte staat en dreigde te worden gesloopt. Men besloot echter de kerk te restaureren hetgeen tussen 1971 en 1974 gebeurde. In de jaren '90 werd de bonte knaagkever aangetroffen. Na de bestrijding hiervan volgde in 2002 nogmaals een grondige restauratie tot zijn huidige fraaie staat. De kerk bevat prachtige kroonluchters, preekstoel en kerkbanken uit de 17e eeuw.

26. Vervolgens komen we aan een pand uit 1823. Oorspronkelijk stond op deze plaats reeds in de 17e eeuw de dorpsschool, ook het huidige gebouw kreeg deze bestemming. Na 1880 kreeg het gebouw een andere bestemming. Hendrik Bontebal woonde er en had er zijn timmermanswerkplaats. Later kwam het in eigendom van Pieter Schuddebeurs, zoon van de korenmolenaar, die hier zijn brandstoffenhandel dreef. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Gerrit. De komst van het aardgas betekende het einde van deze nering.

School

Pastorie

27. Aan het eind van de Kerkstraat, gelegen aan een pleintje, stond de pastorie, een groot 18e eeuws gebouw, omgeven door een grote tuin. Een hier woonachtige predikant was bevriend met een schipper van de VOC. Deze bracht van zijn reizen diverse uitheemse bomen en struiken mee die alle een plaatsje vonden in de tuin en deze een exotisch uiterlijk moeten hebben gegeven. In 1927 werd het geheel verkocht aan de N.V. Maatschappij Bleiswijk die de pastorie liet verbouwen tot 5 (!!!) arbeiderswoningen. In de siertuin achter de pastorie werd een rijtje van zes arbeiderswoningen gebouwd, ontworpen door architect Tol uit Bergschenhoek. De huisjes staan er, in verbouwde vorm, nog steeds.

28. We lopen nu terug naar de Dorpsstraat en zien links, tegenover de voormalige kosterswoning, een klein huisje met zadeldak met een wolfseind. Dit was wellicht een van de kleinste huisjes van Bleiswijk, daterend uit de tweede helft van de 19e eeuw. In de jaren '50, van de vorige eeuw werd dit huisje nog bewoond door een gezin met twee kinderen. Door een uitbouw aan de achterzijde is het huisje sinds 2004 meer dan twee keer zo groot geworden. Het oorspronkelijke aanzicht aan de straatzijde is, hoewel wit gepleisterd, grotendeels behouden gebleven.

29. Op de hoek van de Kerkstraat en de Dorpsstraat staat een langgerekt pand waarin diverse huisjes zijn gerealiseerd. In het voorste deel woonde Wout Huisman. Hij heeft in de jaren '30 de lage voorgevel, die dezelfde vorm en indeling had als de zijgevels, laten verbouwen tot de huidige klokgevel. De ingang was aan de Dorpsstraat. Boven de vensters waren versieringen aangebracht zoals bij de ramen op de bovenverdieping nog zichtbaar is. Gelukkig zal de huidige winkelpui weer in de oude staat worden teruggebracht.

30. Aan de overzijde, op de plaats van de boekhandel stond een witgepleisterd huis met een klokgevel. Hierin had Klaas Hoogeveen een boekwinkel. Ook was hier het postkantoor met daarin de eerste Bleiswijkse telefooncentrale.

De zadelmaker Wout Huisman aan het werk

31. Keren we terug naar de linkerzijde. Naast het woonhuis van Huisman was de zadelmakerij gevestigd. Hierin oefende Wout Huisman zijn beroep uit. Omdat hij tijdens het werken puffende en blazende geluiden maakte werd hij in de volksmond Wout de Blazer genoemd. Dit was tevens om onderscheid te maken met de bankdirecteur Wout Huisman, 'Wout de Bank'.

32. Iets verderop is de slager gevestigd met daarnaast een parkeerplaats. Op deze

Hôtel en Café „De Zwaan", Stalhouderij en Theetuin enz. Bleiswijk bij Rotterdam

plaats stond een van de belangrijkste gebouwen van Bleiswijk, hotel en café 'De Zwaan', theetuin, stalhouderij enz. Hier klopte het culturele hart van de Hoge Heerlijkheid het Ambacht van Bleiswijk, later de gemeente Bleiswijk. Het was een groot bedrijf met ruime zalen waar o.a. toneelvoorstellingen werden gegeven. Ook de Rederijkerskamer Den Dubbelt Geele Hoffbloem – 'Wijckt Ontrouw' hield hier haar Landjuweel. Ook werden de zalen gebruikt voor openbare verkopen, jaarvergaderingen van alle verenigingen. De oprichting van o.a. de IJsclub Bleiswijk (1885) en de N.V. Bleiswijk vonden hier plaats. De postkoetsverbinding tussen Waddinxveen en Rotterdam had hier een stopplaats. Achter de stallen was een kolfbaan. In 1910 liet kastelein Van Moorsel het oude pand (foto) slopen en een nieuw pand bouwen Nadat de laatste kastelein was vertrokken heeft het pand nog dienst gedaan als kerkgebouw en is tenslotte gesloopt.

33. Ook het nu volgende huisje heeft een lange historie. Het is gebouwd in het begin van de 18e eeuw en heeft een lange rij bewoners gekend. Een van deze bewoners was Geurt Quint, een vurig patriot, die tijdens de Franse overheersing Baljuw en Schout was. De geschiedenis leert dat het uiteindelijk een heerschap bleek te zijn met minder goede eigenschappen. In de eerste helft van de 20e eeuw woonde hier Arie Kammeraat die een bodedienst op Rotterdam onderhield. In de gevel is nog de contour van de staldeur te onderscheiden. Ondanks enkele renovaties heeft het huisje zijn pittoreske en karakteristieke uiterlijk behouden.

34. Recht tegenover het kleine huisje staat een oude dorpsboerderij waarvan het oudste deel dateert uit de 17e eeuw. Jan van Meel had hier vanaf 1777 zijn timmermanswerkplaats die in 1819 werd overgenomen door Frederik Lakeman. Drie generaties Lakeman hadden hier hun bedrijf totdat Paulus van den Berg in 1906 de zaak overnam van Cees Lakeman. Ook de firma van den Berg slaat hier dus inmiddels al meer dan honderd jaar spijkers met koppen.

35. Het theehuis naast de timmerwinkel is een voormalig woonhuis uit ca. 1890. Het geeft een goed beeld van de bouwstijl uit die tijd. Het interieur is redelijk authentiek en is onder het genot van een kop thee (of koffie) te bezichtigen. Het aangrenzende woonhuis is voorzien van een mooie klokgevel met een decoratieve fries met gele baksteen, een zogeheten 'muizentandlijst'. De goed onderhouden gevel dateert uit ca. 1910.

36. Aan de linkerzijde is een parkeerplaats voor de supermarkt. Op deze plek werd in 1910 de Coöperatieve maalderij "De Volharding" gebouwd. Deze onderneming nam het werk over van de korenmolen "De Haas" aan de Hoefweg. Het door architect Bontebal ontworpen gebouw in, voor die tijd typische industriële stijl, was jarenlang gezichtsbepalend voor het dorp Bleiswijk. Het vier verdiepingen hoge gebouw, bekroond met een zadeldak met wolfseind, torende boven alles uit en zorgde voor veel levendigheid in het dorp. De vrachtschepen konden via de Boezemvaart zowel aan de achterzijde

als aan de voorzijde goederen afhalen en aanleveren. Met het afnemen van het aantal boerenbedrijven verloor de maalderij haar functie en werd tenslotte verkocht en in 1974 gesloopt om plaats te maken voor een supermarkt.

37. Iets verderop aan deze kant van de Dorpsstraat staan drie huizen. Het eerste dateert van ca. 1925 en het derde van ca. 1913. Alle drie de huizen werden bewoond door leden van de familie Ammerlaan, Leen, Cees en Dorus. Omdat het stukje land waarop zij staan vrijwel geheel werd omringd door de Boezemvaart werd er gesproken van het Ammerlaneneiland. Het middelste huis is vervangen door nieuwbouw, de beide resterende huizen zijn vrijwel in originele staat.

Het "Ammerlaneneiland"

38. Recht tegenover het Ammerlaneneiland stond de "Gemeenteschool", zoals, tot de grote restauratie in 1956, met grote letters boven de ingang was vermeld. De school met dienstwoning voor de bovenmeester werd gebouwd in 1880 onder het bewind van Burgemeester Stoop. Twee van zijn kinderen maakten deel uit van het groepje dat de eerste steen legde. Huis en school vormde een bouwkundige eenheid van gemetselde baksteen met zogeheten 'speklagen' van gele baksteen. Boven de toegangsdeuren was een versiering uit houtsnijwerk aangebracht. Ook de voorgevel van het woonhuis was op deze wijze verfraaid. Meer dan honderd jaar was dit huis gezichtsbepalend bij de noordelijke ingang van de Dorpsstraat. In 1956 werd de school gerestaureerd en uitgebreid met een gymnastieklokaal aan de achterzijde. Deze ruimte kon ook worden

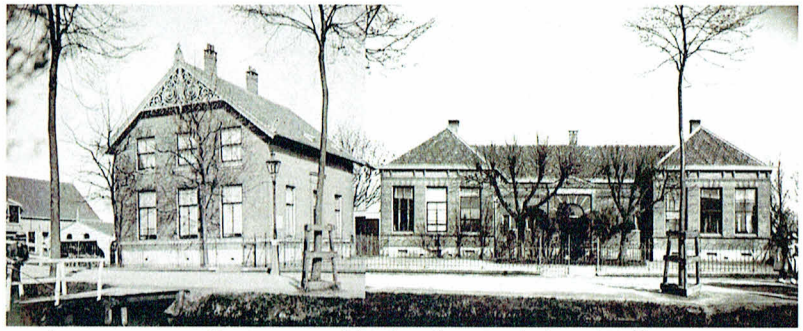

voorzien van een podium en werd in de winterperiode gebruikt voor zang-, muziek- en toneeluitvoeringen enz. enz. Tevens werd aan de voorzijde een nieuwe entree aangebracht. Na de bouw van de nieuwe Anne Frankschool aan de Lijsterlaan deed de oude school nog jaren dienst als gemeenschapshuis 'De Vluchtheuvel' en bood onderdak aan een groot aantal verenigingen en stichtingen. In het woonhuis werden op de benedenverdieping de Oudheidkamer en op de bovenverdieping de Scouting gehuisvest. In 2008 is het gehele complex onder de slopershamer gevallen.

39. We verlaten tenslotte de Dorpsstraat via de 'Poppetjesbrug', zogenoemd naar de karakteristieke vorm van de gietijzeren palen van het hekwerk. Deze brug was er één uit een serie van 7 stalen bruggen, geplaatst rond 1924 ter vervanging van de aanwezige houten bruggen. Dit in opdracht van het bestuur van de 'Droogmakerij van de polders van Bleiswijk en een gedeelte van Hillegersberg'. Links van de brug, waar nu de Zoutmanstraat loopt, was het zogenaamde Veengat, een zwaai- en passeerplaats voor de vracht- en beurtschepen die het zware transport in de regio verzorgden. Vele Bleiswijkers hebben hier in de winter bij het licht van de straatverlichting leren schaatsen. In het begin van de jaren '70 zijn de beurtvaart in het dorp en het 'Veengat'

gedempt en het resterende deel overkluisd en daardoor vrijwel onzichtbaar geworden. Hiermede kwam aan het bestaan van de dorpskern als een eiland definitief een einde.

De Poppetjesbrug

Schaatsen op het 'Veengat'

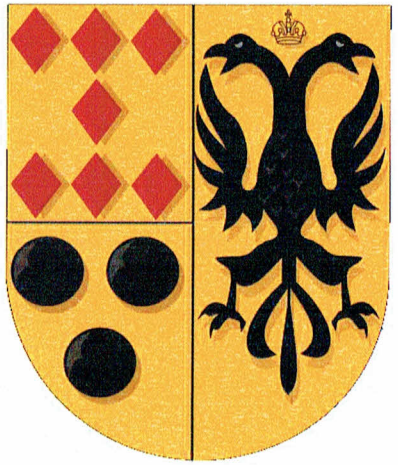

1841 bestaat het wapen van Bleiswijk in:

een schild van goud, in het midden, van onderen naar boven, doorsneden; de regter helft is weder met eenen balk en dus in twee kwartieren verdeeld; het bovenste dezer kwartieren pronkt met zeven ruiten van keel, staande drie boven, één in het midden en drie onder; het onderste kwartier is beladen met drie zoogenaamde donderklooten van sabel, twee en een geplaatst; op de linkerzijde van het doorsneden schild ziet men eenen dubbelden arend van sabel, gedekt met eene geparelde hertoglijke kroon.

Colofon:

Samenstelling : Oudheidkundige Vereniging en Museum Bleiswijk

Gedrukte uitgave : Bibliotheek Oostland

Dit project is tot stand gekomen naar aanleiding van de herinrichting van de Dorpsstraat door de gemeente Lansingerland en mede mogelijk gemaakt met financiële steun van de Winkeliersvereniging Bleiswijk.

De bloemen en planten in de Dorpsstraat worden verzorgd door Melanchton Business School Bleiswijk

Wilt u meer weten over de geschiedenis van Bleiswijk?
Breng dan een bezoek aan het Bleiswijks Historisch Museum
Dorpsstraat 5.
De openingstijden vindt u op onze website
www.ovmb.nl

©

OUDHEIDKUNDIGE VERENIGING
EN
MUSEUM BLEISWIJK

2012